

1.10.2008

Dnro 2451/4/07

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

VASTINEEN ANTAMINEN KANTELUASIASSA

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 3.8.2007 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä kanteluasiansa käsittelemällä Itä-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveystoimistolla. Hänen mielestään hänelle olisi tullut varata tilaisuus antaa vastineensa lääninhallituksen hankkimiin selvityksiin. Hän katsoi, että asiassa on rikottu potilaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia sekä hallintolakia.

3

RATKAISU

Käsitykseni mukaan lääninhallituksen menettelyä ei ole pidettävä lainvastaisena. Päätöksensä olla pyytämättä kantelijan vastinetta lääninhallitus ei ole ylittänyt harkintavaltaansa tai käyttänyt sitä väärin.

Totean kuitenkin, että asiassa olisi voitu menetellä toisinkin. Mielestäni vastineen pyytäminen kantelijalta olisi tässä tapauksessa ollut perusteltua, kun otetaan huomioon, että oli kyse kantelijan omasta asiasta eikä asiassa ollut muutoksenhakumahdollisuutta. Tällainen menettely olisi paremmin toteuttanut kantelijan perustuslaissa turvattua oikeutta oikeusturvaan.

4

PERUSTELUT

4.1

Asiassa saatu selvitys

Lääninhallituksen päätöksen ovat tehneet sosiaalineuvos ja lääninlääkäri. He ovat selvityksessään kertoneet, että lääninhallituksessa kanteluasiat pyritään käsittelemään hallintolain (434/2001) mukaisesti noudattaen hyvän hallinnon periaatteita, jotta niiden henkilöiden oikeudet, joita asia välittömästi koskee, tulevat turvatuiksi.

Selvityksen mukaan hallintolain 34 §:n säännöstä asianosaisen kuulemisesta on lääninhallituksessa tulkittu siten, että kanteluasioissa ensisijainen asianosainen on kantelun kohteena oleva henkilö tai organisaatio. Kanteluasioissa kuullaan aina kantelun kohdetta. Pääsääntöisesti myös kantelijalle on varattu mahdollisuus vastineen antamiseen hankituista selvityksistä ja muista asiakirjoista. Harkinnan mukaan kantelija on jätetty kuulematta silloin, kun kuuleminen on katsottu tarpeettomaksi. Tällaisia tapauksia ovat mm. asiat, joissa on kysymys saatu- jen lääketieteellisten selvitysten arvioimisesta.

Kantelijan tapauksessa selvityksen antajat katsoivat, että lähtökohtaisesti syynä kantelun tekemiseen oli se, että terveyskeskuslääkäri päätyi toimittamaan kantelijan tarkkailulähetteellä tahdosta riippumattoman psykiatrisen sairaalahoidon arvioon. He pitivät kantelun käsittelyn yhteydessä saatuja selvityksiä sen laatusina lääketieteellisinä selvityksinä, joita he eivät katsoe tarpeelliseksi enää lähettää kantelijalle vastineen antamista varten. Terveyskeskuslääkärin menettelyn oikeellisuus kävi selvityksen antajien mielestä ilmi jo hänen laatimistaan kantelijaa koskevista potilasasiakirjamerkinnöistä.

4.2

Arviointi

Hallintolain 4 §:n 3 momentin mukaan käsiteltäessä hallintokanteluasioita muissa kuin ylimmissä laillisuusvalvontaviranomaisissa on noudatettava hyvän hallinnon perusteita sekä turvattava niiden henkilöiden oikeudet, joita asia välittömästi koskee. Hallintolain säännös toteuttaa osaltaan perustuslain 21 §:ssä turvattua oikeutta oikeusturvaan. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Totean ensinnäkin, että laki antaa hallintokanteluista käsittelevälle viranomaiselle harkintavaltaa sen suhteen, missä laajuudessa vastineen pyytäminen kantelijalta on tarpeen. Käsittelemisen mukaan hyvän hallinnon periaatteet kuitenkin puoltavat sitä, että kantelijalle pääsääntöisesti varataan tilaisuus antaa vastine sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Saadun selvityksen mukaan näin myös menetellään lääninhallituksessa kanteluasioita käsiteltäessä.

Saadun selvityksen perusteella katson, että lääninhallitus on tehnyt menettelyä koskevan päätöksensä harkintavaltansa puitteissa. Näin ollen en pidä lääninhallituksen menettelyä lainvastaisena. Eduskunnan oikeusasiamies voi puuttua viranomaisten harkintavallan käyttöön vain, jos harkintavallan rajat on ylitetty tai sitä muutoin on käytetty väärin.

Kiinnitän kuitenkin lääninhallituksen huomiota edellä mainitun hallintolain säännöksen perusteluihin. Niissä todetaan, että vaikka kantelija ei ole asiassa varsinainen asianosainen, hänen asemansa korostuu tilanteissa, joissa on kyse kantelijan omasta asiasta eikä säännönmukaisesta muutoksenhakumahdollisuudesta ole. Tällaisissa tilanteissa saattaa olla tarpeen, että myös kantelijalle varataan tilaisuus esittää vastineensa (HE 72/2002 vp, s. 53).

Mielestäni kantelijan tapauksessa oli kyse hallintolain perusteluissa tarkoitettusta tilanteesta. Kantelija kanteli omassa asiassa, eikä tarkkailulähetteen laatimisesta tai sairaalaan tarkkailuun ottamisesta ole säännönmukaista muutoksenhakuoikeutta. Tällaisessa tilanteessa kantelijan asema rinnastuu pitkälti asianosaisen asemaan. Tämän vuoksi olisi mielestäni ollut perusteltua varata kantelijalle tilaisuus vastineen antamiseen. Totean, että eräissä tapauksissa kantelijan oikeutta tutustua hankittuihin selvityksiin voidaan rajoittaa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 tai 3 momentin perusteella. Tässä asiassa ei kuitenkaan ole tullut esiin tällaisia perusteita.

4.3

Potilasasiakirjojen tarkastaminen

Kantelija on esittänyt, että lääninhallituksen menettely rikkoi lakia potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), koska häneltä evättiin oikeus nähdä potilasasiakirjansa ja kommentoida niitä.

Totean, että lääninhallituksen edellä kerrotussa menettelyssä ei ratkaistu kantelijan oikeutta tarkastaa potilasasiakirjansa. Saadun selvityksen mukaan hän on sittemmin saanut jäljennökset tähän asiaan liittyvistä potilasasiakirjoistaan. Lisäksi hän on 29.10.2007 kannellut lääninhallitukseen terveystoimikunnan menettelystä asiakirjojen antamisessa. Asia ei siten tältä osin anna minulle aihetta toimenpiteisiin.

5

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3 ja 4.2 esittämäni käsityksen menettelystä lääninhallituksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.